

DOI 10.31558/2519-2949.2025.2.5

УДК 32:352.07(477):327.72

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-8383-7701>

Красилук В. Ф., Донецький національний університет імені Василя Стуса

ІНСТИТУЦІЙНА СПРОМОЖНІСТЬ ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ПОСТКОНФЛІКТНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Стаття присвячена аналізу інституційної спроможності деокупованих територіальних громад у контексті постконфліктної трансформації, виявлення ключових бар'єрів та можливостей, а також формування рекомендацій для підвищення ефективності місцевого врядування у кризових умовах. Розглянуто інституційну спроможність деокупованих територіальних громад як ключовий чинник успішного післявоєнного відновлення. Проаналізовано сучасні підходи до оцінювання спроможності громад, наведено класифікацію типів спроможності та обґрунтовано необхідність її переосмислення у контексті постконфліктної трансформації. Значну увагу приділено аналізу практичних кейсів, зокрема досвіду Херсонщини, що демонструє критичну роль гуманітарного, оперативного й стратегічного рівнів відновлення. Успішність цього процесу залежить від здатності громад до самоорганізації, адаптації до нових викликів, мобілізації ресурсів та ефективної взаємодії з державними інституціями, громадянським суспільством та міжнародними партнерами. Визначено основні виклики та пріоритети, серед яких – потреба в оновленні підходів до публічного адміністрування, впровадженні перехідних моделей управління, активізації міжсекторальної взаємодії та адаптації до безпекових і демографічних змін. Наголошено на важливості стратегічного планування, аналітичного супроводу рішень і залучення громадянського суспільства до формування політики відновлення. Відзначено, що формування інституційної спроможності деокупованих громад невід'ємно пов'язане з реалізацією комплексного перехідного етапу, який передбачає не лише просторово-адміністративні трансформації, а й глибокі інституційні, правові та управлінські зміни, необхідні для відновлення легітимного врядування, забезпечення базових функцій держави та поступового повернення населення. Сформульовано перспективні напрями подальших досліджень, пов'язаних із вимірюванням стійкості громад, ефективністю тимчасових адміністративних рішень та розробкою моделей сталого розвитку у поствоєнних реаліях.

Ключові слова: територіальні громади, інституційна спроможність, відновлення, післявоєнний період, деокуповані громади, публічне управління.

Постановка проблеми. В умовах збройної агресії РФ проти України та тимчасової окупації частини території України ключовим викликом для держави стає не лише відновлення інфраструктури, адже деокуповані територіальні громади опиняються в епіцентрі складних процесів постконфліктної трансформації, яка охоплює безпекову, інституційну, правову та соціальну сфери. Від здатності цих громад оперативно відновлювати управлінські функції, забезпечувати базові публічні послуги, залучати громадськість і реагувати на нові виклики залежить не лише якість життя місцевого населення, а й стійкість політичної системи держави загалом. У цьому контексті поняття інституційної спроможності набуває особливого змісту адже воно охоплює не лише формальні адміністративні структури, а й реальну ефективність прийняття рішень, здатність до адаптації, прозорість, підзвітність і комунікацію з громадянами. Розуміння механізмів зміцнення цієї спроможності є необхідною передумовою для розробки ефективної політики реінтеграції та стійкого розвитку в післявоєнний період.

Метою даної статті є комплексний аналіз інституційної спроможності деокупованих територіальних громад у контексті постконфліктної трансформації, виявлення ключових бар'єрів та можливостей, а також формування рекомендацій для підвищення ефективності місцевого врядування у кризових умовах.

Виклад основного матеріалу. Інституційна спроможність деокупованих територіальних громад в післявоєнний період є критичним фактором для забезпечення стабільності, відновлення базових

функцій управління та подальшого розвитку місцевого самоврядування. В широкому розумінні інституційна спроможність трактується як здатність певної структури ефективно реалізовувати свої основні функції та забезпечувати контроль за їх виконанням на всіх рівнях – від центрального до регіонального. У контексті територіальної громади ця характеристика охоплює два взаємопов'язані компоненти: інституційну спроможність органів місцевого самоврядування та інституційну спроможність самих мешканців громади [5, с. 94].

Офіційне визначення спроможності територіальної громади закріплене в п. 2 Методики формування спроможних територіальних громад від 2015 року: спроможна територіальна громада – це «територіальні громади сіл, селищ, міст, які в результаті добровільного об'єднання (добровільного приєднання до об'єднаної територіальної громади) здатні самостійно або через відповідні органи місцевого самоврядування забезпечити належний рівень надання публічних послуг, зокрема у сфері освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, житлово-комунального господарства, з урахуванням кадрових ресурсів, фінансового забезпечення та розвитку інфраструктури відповідної адміністративно-територіальної одиниці» [9].

З огляду на те, що у 2020 році всі територіальні громади в Україні були формально визначені Урядом, одним із першочергових завдань було впровадження інструменту оцінювання спроможності об'єднаних територіальних громад, зокрема їхньої організаційної спроможності як здатності виконувати покладені на них функції. Для того, щоб здійснити таку оцінку, необхідно чітко визначити межі спроможності, її сутнісні характеристики та конкретні індикатори досягнення. Інституційна спроможність органів місцевого самоврядування охоплює кілька ключових сфер:

- стратегічне планування, що передбачає наявність якісної стратегії розвитку громади та відповідного плану її реалізації;

- навчання і професійне вдосконалення, що вимірюється показниками кадрового забезпечення, рівнем підвищення кваліфікації посадових та виборних осіб місцевого самоврядування;

- здатність до впровадження інноваційних підходів і SMART технологій, зокрема систем електронного врядування, що відображається через рівень їх фактичного застосування;

- оцінка ефективності використання наявних ресурсів і потенціалу громади, що включає показники результативності владних рішень;

- управління співпрацею та конкурентоспроможність, що оцінюється за рівнем міжсекторальної взаємодії та позицією громади в національних рейтингах ОТГ;

- узгодження політик із цілями громади, що виявляється у відповідності місцевої політики очікуванням мешканців і результативності реалізації стратегічних документів [5, с. 95].

Таким чином, рівень інституційної спроможності територіальних громад та самих жителів громади є визначальним чинником, що безпосередньо впливає на динаміку розвитку громади. У цьому контексті доцільно сформулювати базові підходи до оцінювання інституційної спроможності, які дозволяють комплексно враховувати як організаційні, так і ресурсні характеристики. Першим з них є компетентнісний підхід, що орієнтується на ефективність функціонування системи управління органом місцевого самоврядування, зокрема на якість, доступність та комплексність надаваних послуг, а також на рівень задоволеності мешканців громади цими послугами. Другим є ресурсний підхід, який передбачає оцінку ефективності використання потенціалу громади, включаючи матеріальні, технічні, природні та інформаційні ресурси з урахуванням їх здатності трансформуватися у суспільно корисні продукти та послуги для населення. Застосування цих підходів у сукупності дає змогу отримати об'єктивну картину інституційної спроможності громади в умовах її трансформації та відновлення [2, с. 236]. Однак, на нашу думку, ці підходи в післявоєнний період необхідно розширити, адже критерії оцінювання інституційної спроможності деокупованих громад має враховувати не лише ефективність поточного управління й використання ресурсів, а й здатність до адаптації, мобілізації зовнішньої підтримки, інституційного відновлення, інтеграції внутрішньо переміщених осіб, а також стійкість до можливих повторних криз. Таким чином, у постконфліктний період необхідне оновлення підходів до визначення інституційної спроможності, які відображали б специфіку відновлення, гуманітарної стабілізації та довгострокового розвитку на засадах інклюзивності, безпеки та сталості.

З урахуванням цього, запропоновано виокремлювати кілька основних типів спроможності територіальних громад, які дозволяють краще окреслити реальний стан управлінських і ресурсних можливостей на різних етапах трансформації: потенціальна або розрахункова спроможність, яка ґрунтується на попередньо заданих нормативних параметрах і прогнозних розрахунках;

спроможність, визначена відповідно до методичних підходів, закріплених у чинних нормативно-правових актах; це реальна спроможність [4]. Вважаємо, що саме останній тип спроможності потребує пріоритетної уваги в умовах деокупації, адже він найповніше відображає ступінь стійкості та адаптивності громади до нової реальності. Також слід враховувати, що чинна Методика формування спроможних територіальних громад, затверджена постановою Кабінету Міністрів України № 214 від 8 квітня 2015 року, на сьогодні фактично втратила свою актуальність і не здатна адекватно враховувати нові реалії, що виникають та виникатимуть у процесі післявоєнного відновлення та деокупації територій.

Важливою дискусійною експертною платформою стала конференція «(Де)окуповані та прифронтові громади на шляху до відновлення: інституційні рішення», що відбулася 21 травня 2025 року, основна увага була зосереджена на інституційних підходах до відновлення територій, які зазнали впливу збройної агресії, а також на пошуку практичних рішень для посилення інституційної спроможності деокупованих громад. Учасники заходу наголосили, що ключовими чинниками повернення населення до своїх громад є відчуття безпеки, а також довіра до місцевої влади, її відкритість і здатність до конструктивного діалогу. Водночас стало повернення мешканців безпосередньо залежить від швидкого доступу до якісних публічних послуг та ефективної, прозорої комунікації між органами влади і громадянами, що, у свою чергу, сприяє зміцненню соціальної згуртованості; окрему увагу було приділено збереженню інституційної пам'яті, яка набуває особливого значення в умовах деокупованих територій; військові адміністрації в таких громадах відіграють визначальну роль у підтриманні функціонування базових інституцій та забезпеченні безперервності управлінських процесів, тим самим закладаючи підґрунтя для подальшого відновлення місцевого самоврядування після стабілізації безпекової ситуації [7]. Окремо було наголошено на необхідності активної участі громад у процесах відновлення та зміцнення державності; важливій ролі громадянських ініціатив, волонтерських рухів і локальних «форпостів», які забезпечують підтримку на місцях та сприяють поверненню життя у постраждалі населені пункти; значущості впровадження цифрових інструментів, що підвищують ефективність управління процесами відновлення; необхідності координації дій між центральною владою та територіальними громадами для забезпечення узгодженості рішень; потенціалі геоінформаційної системи для регіонального розвитку (ГІС РР) та цифрової платформи DREAM, які допомагають громадам у плануванні відновлення, сприяють прозорості, підзвітності та публічному моніторингу реалізації проєктів [10].

У цьому зв'язку особливої уваги заслуговує досвід тих територіальних громад, які ще до початку повномасштабного вторгнення мали сформовану інституційну основу та сталі механізми управління. Практика свідчить, що саме ті громади, які мали належний рівень розвитку до початку війни, продовжують демонструвати вищий рівень адаптивності, стійкості та ефективності у відновлювальному періоді. Їхня здатність до мобілізації ресурсів, підтримання зв'язку з мешканцями та швидкого реагування на виклики зумовлена наявністю сталої інституційної бази, що й визначає успішність відновлення в довгостроковій перспективі [11, с. 11].

У цьому контексті виокремлюються ключові чинники, що зумовлюють організаційну та інституційну спроможність деокупованих громад у контексті післявоєнної трансформації: здатність забезпечити розрахування ризиків і включення компонента відновлення в стратегічні документи; стратегічний підхід до процесу відновлення, що виходить за межі суто фізичної відбудови; ефективне залучення фінансових та людських ресурсів; налагоджену співпрацю з українським громадським сектором; просування бренду громади на міжнародному рівні через інструменти публічної та парадипломатичної активності; дотримання демократичних процедур і принципу колегіальності у процесі прийняття управлінських рішень [11, с. 11-12].

Практичний досвід деокупованих територій, зокрема громад Херсонщини, надає цінні емпіричні орієнтири для розуміння реальних потреб і викликів, пов'язаних із розбудовою інституційної спроможності в умовах триваючої небезпеки. Досвід деокупованих громад Херсонщини свідчить, що повноцінне відновлення можливо лише після стабілізації безпекової ситуації, адже щоденні обстріли унеможливають відбудову інфраструктури та нормальне функціонування місцевого самоврядування. Водночас уже зараз постає необхідність формування інституційної спроможності на трьох ключових рівнях: гуманітарному, оперативному та стратегічному.

На першому рівні важливо не лише забезпечити базові гуманітарні потреби, а й уникати надмірної соціальної пасивності, що виникає при безадресному розподілі допомоги. Це потребує

системної оцінки потреб населення та залучення громадських організацій до надання соціальних послуг, з огляду на обмежену спроможність ОМС у деокупованих громадах.

Другий рівень стосується відновлення публічних послуг, насамперед, соціальних, які залишаються недостатньо доступними для вразливих категорій. У громадах, де переважає старше населення, пріоритетними є послуги з догляду, підтриманого проживання та паліативної допомоги. Також актуальним є залучення безробітних до сфери соціальних послуг шляхом навчання і професійної переорієнтації, що дозволить компенсувати кадровий дефіцит.

На третьому рівні стратегічного відновлення йдеться про підготовку до повоєнного розвитку: моніторинг і збір даних для планування, створення кадрового резерву, перегляд формули міжбюджетного вирівнювання та реформування механізмів державної підтримки, включно з Фондом регіонального розвитку. У цьому контексті важливо також активізувати міжнародне співробітництво, яке може стати додатковим ресурсом для відновлення інституційної спроможності [1, с. 33-34].

До специфічних потреб деокупованих територіальних громад належать першочергові заходи з відновлення інфраструктури та забезпечення базових комунальних послуг; відбудова електро-, тепло- і водопостачання; встановлення альтернативних джерел енергії, таких як сонячні батареї, накопичувачі енергії та мобільні генератори; реконструкція житлового фонду та соціальної інфраструктури, включаючи створення житлових містечок для мешканців, які залишилися; забезпечення спецтехнікою та медичним обладнанням для лікарень; у сфері безпеки пріоритетними є розмінування територій та облаштування бомбосховищ у комунальних установах; для економічної стійкості необхідне впровадження спеціального режиму господарювання з пільговим оподаткуванням, дотаціями та програмами мотивації працівників; підтримка місцевого бізнесу через гранти, програми страхування та розвиток стартапів; цільова допомога агросектору шляхом надання техніки та стимулювання виробництва продукції з доданою вартістю; надання психосоціальної підтримки молодим підприємцям; розробка стратегій повернення місцевого населення [11].

Разом із вирішенням першочергових потреб деокупованих територіальних громад, особливого значення набуває питання формування належної інституційної спроможності. Йдеться про здатність громад не лише реагувати на поточні виклики, а й забезпечувати стабільне управління в умовах складного постконфліктного середовища, зокрема на територіях, які перебували під тривалою окупацією, де відновлення демократичного врядування потребує тривалого перехідного періоду та створення тимчасових інституцій публічного адміністрування, адже на територіях, що перебувають під тимчасовою окупацією рф з 2014 року, наслідки тривалої окупації суттєво ускладнюють відновлення демократичного врядування та діяльності органів місцевого самоврядування. У цьому випадку доцільним є запровадження тривалого перехідного періоду для реалізації процедур перехідного правосуддя, а також створення тимчасових інституцій публічного адміністрування, які тимчасово виконуватимуть функції місцевих органів виконавчої влади й самоврядування після завершення дії воєнного стану.

Території, що до 24 лютого 2022 року перебували в зоні активної фази відсічі збройної агресії рф (де функціонували військово-цивільні адміністрації), також потребуватимуть перехідного періоду. Однак у цьому випадку такий період може бути коротшим, а повернення до повноцінного місцевого самоврядування більш реалістичним. Доцільним у таких умовах є використання двох можливих моделей: удосконаленої форми військово-цивільних адміністрацій (якщо бойові дії триватимуть), або створення спеціальних цивільних адміністрацій на перехідний період (якщо завершення війни й укладення мирного договору).

У випадку встановлення стійкого миру та припинення бойових дій окремі громади, що не залишатимуться у зоні безпекового ризику, можуть відносно швидко повернутися до функціонування місцевого самоврядування. Натомість у разі затягування конфлікту чи переходу його в заморожену форму на тривалий час (5–10 років і більше) доцільним є проведення періодичної оцінки стану територій – орієнтовно раз на п'ять років перед черговими місцевими виборами для визначення готовності до поступового відновлення інституцій місцевого самоврядування [6].

У контексті запровадження тимчасових адміністративних структур, що виконуватимуть функції органів місцевого самоврядування, недоцільним видається подальше використання терміна «військово-цивільні адміністрації» в післявоєнний період. Замість цього доцільно передбачити створення спеціальних цивільних адміністрацій. Їхнє функціонування має бути врегульоване окремим законом, який передбачатиме особливий правовий режим в деокупованих територіальних громадах із урахуванням специфіки перехідного періоду й реалізації механізмів перехідного

правосуддя [6, с. 16-18].

З урахуванням зазначених обставин, що стосуються необхідності поступового відновлення інституційної спроможності, запровадження тимчасових адміністративних механізмів та реалізації процедур перехідного правосуддя, постає також потреба у комплексному перегляді просторової організації влади. Адже в у контексті майбутньої деокупації важливо враховувати як адміністративно-територіальні наслідки, так і інституційні виклики. За оптимістичного сценарію відновлення контролю, адміністративно-територіальний устрій може бути частково відновлений, водночас частина громад, які через війну втратили спроможність, потребуватимуть приєднання до більш життєздатних сусідніх громад. Також можливе укрупнення окремих районів, зокрема тих, що мають критично низьку чисельність населення, шляхом об'єднання з іншими адміністративними одиницями. Для цього необхідне чітке законодавче врегулювання питань формування та зміни адміністративно-територіальних одиниць, зокрема встановлення меж населених пунктів, їхнього перейменування, категоризації та ліквідації, що передбачено у завданні 3.17 актуалізованої Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки. Також не можна виключати реалізації песимістичного сценарію, за якого на окремих територіях внаслідок масштабної депопуляції не буде можливості утворити спроможні громади. У такому разі постане необхідність у впровадженні альтернативної моделі тимчасового управління до моменту відновлення демографічної присутності. Окрему увагу також слід приділити перегляду меж районів, оскільки під час адміністративно-територіальної реформи 2020 року проєктування відбувалося з огляду на наявну на той час лінію розмежування, що унеможливило повноцінні консультації з місцевим населенням і проведення ґрунтового аналізу на окупованих територіях. Після деокупації корекція адміністративних меж як на рівні громад, так і на рівні районів стане необхідним кроком для забезпечення ефективного управління, відновлення територіальної цілісності та формування спроможної мережі публічної влади в регіоні [3, с. 21].

У цьому контексті формування інституційної спроможності деокупованих громад невід'ємно пов'язане з реалізацією комплексного перехідного етапу, який передбачає не лише просторово-адміністративні трансформації, а й глибокі інституційні, правові та управлінські зміни, необхідні для відновлення легітимного врядування, забезпечення базових функцій держави та поступового повернення населення.

Інституційна спроможність територіальних громад, що повертаються після деокупації, формується в межах комплексного перехідного періоду, природа якого передбачає гармонізацію правового статусу, відновлення інфраструктури та створення умов для повернення населення. Реформування місцевого самоврядування включає відбудову органів влади, повернення українського законодавства, відновлення освітньої, медичної та соціальної сфери, впровадження національної валюти, вирішення правових питань щодо колабораціоністських діянь, а також підтвердження правочинів, укладених під час окупації [8]. Необхідно оновити концепцію розвитку регіонів, яка враховуватиме переосмислення економічної моделі з урахуванням наслідків руйнувань, екологічного забруднення та зміни міграційних процесів. Залучення громадськості та експертного середовища є базовим чинником у забезпеченні прозорості, підзвітності, ефективного виділення ресурсів і побудові довіри в громадах [8].

Аналітична підтримка є ключовим елементом формування, реалізації та моніторингу стратегічних рішень. Сюди належать системна оцінка руйнувань, моделювання демографічних змін, аналіз витрат та вигод від переведення економіки від традиційного індустріального базису до сучасних форм господарської активності. Такий підхід необхідний для формування інвестиційно привабливого середовища, яке базується на дерегуляції, податкових преференціях, гарантіях та механізмах страхування ризиків.

Залучення внутрішніх переселенців, вихідців із регіону та нових учасників до процесу відновлення потребує забезпечення житлом, роботою, доступом до соціальних послуг, функціональними громадами та розвиненим громадянським сектором. Імовірність повернення внутрішньо переміщених осіб значно зменшується з часом інтеграції у нових громадах, тому важливо формувати умови для добровільного повернення та залучення людей в активне громадське життя.

Уряд зі свого боку має забезпечити стале та системне управління процесом підготовки до деокупації, яке передбачає створення та оновлення стратегічних документів, правове регулювання ключових аспектів повернення, кадрову підготовку, збереження ідентичності та активну мобілізацію інститутів місцевого самоврядування. Важливо, щоб інституційна підтримка об'єднувала всіх зацікавлених стейкхолдерів – державу, громадськість, бізнес, міжнародних партнерів [8].

Фінансування відновлення, забезпечення економічної активності громад та довгострокова інституційна стабільність залежать від інвестицій, яких можна досягти за рахунок міжнародних донорів і приватних інвесторів. Створення інвестиційно привабливого середовища можливе за рахунок прозорого управління, зниження корупції, чітких процедур, стабільних гарантій та мобільних інструментів підтримки – зокрема, фондів ризик-страхування, кредитування й податкових канікул.

Стратегія реінтеграції постконфліктних громад є ефективною лише у разі злагодженої взаємодії уряду, місцевого самоврядування, експертної спільноти, бізнесу та громадян. Тільки комплексна стратегія, що інтегрує аналітичний, правовий, соціальний, економічний та комунікаційний виміри, може забезпечити відновлення інституційної спроможності в умовах постконфліктної трансформації [8].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, інституційна спроможність деокупованих територіальних громад є фундаментальним елементом післявоєнного відновлення держави, який визначає не лише ефективність виконання базових управлінських функцій, але й стійкість місцевої демократії в умовах тривалих криз. Комплексний аналіз дозволяє зробити висновок, що формування спроможних громад у постконфліктний період неможливе без поєднання стратегічного планування, узгодженого адміністративно-територіального устрою, ефективного механізму правосуддя перехідного періоду та гнучких моделей публічного адміністрування, також розглянуто інституційно спроможність при різних сценаріях завершення війни. Особливої уваги потребують громади, які зазнали тривалої окупації або знаходились у прифронтовій зоні, оскільки вони мають істотно ослаблені інституційні механізми, потребують тимчасових адміністративних рішень та створення умов для поступового відновлення місцевого самоврядування.

Досвід Херсонщини чітко демонструє важливість поетапного підходу: гуманітарного реагування, оперативного відновлення публічних послуг і стратегічного планування. Успішність цього процесу залежить від здатності громад до самоорганізації, адаптації до нових викликів, мобілізації ресурсів та ефективної взаємодії з державними інституціями, громадянським суспільством та міжнародними партнерами. У майбутніх дослідженнях доцільно зосередитися на інструментах оцінювання динаміки інституційної спроможності деокупованих громад, зокрема через розробку індикаторів стійкості та адаптивності в умовах невизначеності; вивчення впливу цифрових платформ на підзвітність і прозорість відновлювальних процесів; аналіз ефективності тимчасових адміністративних моделей у порівняльній перспективі; та формування моделей залучення внутрішньо переміщених осіб до процесів місцевого розвитку. Перспективним також є дослідження міжсекторальної взаємодії як умови для побудови стійких партнерств у сфері публічного управління та розробка підходів до інтеграції регіональних стратегій розвитку з загальнонаціональними рамками відбудови.

Бібліографічний список:

1. Аналіз соціально-економічної ситуації деокупованих громад Херсонська область (2023 рік). *Лабораторія законодавчих ініціатив*. URL: https://parlament.org.ua/wp-content/uploads/2024/10/ali_report_khersonregion.pdf.
2. Безверхнюк Т., Ємельянов В., Хаджирадева С. Інституційна спроможність територіальних громад до проектної діяльності у сфері гуманітарного реагування. *Публічне управління та регіональний розвиток*. 2025. № 27. 230-255.
3. Заблудська І., Негода Н. Дослідження адміністративно-територіального устрою Донецької та Луганської областей та розробка пропозицій щодо його реконфігурації. URL: <https://static1.squarespace.com/static/65fd5f0c74095b1aa764ee10/t/664ae488640d2d288a1a028e/1716184203686/Territories.pdf>.
4. Мельник Л. А. Теоретичні засади формування спроможності територіальних громад в Україні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. № 9. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2156-2020.9.54>.
5. Омельчук О.І. Інституційна спроможність об'єднаних територіальних громад в Україні. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління*. 2020. Том 31 (70). № 6. С. 93-97.
6. Особливості організації системи публічного адміністрування на території Донецької та Луганської областей : аналітична записка / О. Бовш, А. Угорчук. URL: <https://static1.squarespace.com/static/65fd5f0c74095b1aa764ee10/t/664ae4bd8ff7410cbfd1a687/1716184255719/PublAdm.pdf>.
7. Підсумки конференції: ключові висновки щодо відновлення деокупованих та прифронтових громад. *ОТГ Всеукраїнська асоціація*. 27.05.2025. URL: <https://hromady.org/dialog-zaradi-vidnovlennya-pidsumki-konferenci%D1%97-shhodo-deokupovanix-ta-prifrontovix-gromad/>.

8. Повернути спроможність громадам: чи посприять зміни адміністративно-територіального устрою Донеччини та Луганщині відбудові регіону. *Українська правда*. 01.10.2024. URL: https://www.pravda.com.ua/cdn/graphics/2024/povernuty_spromozhnist_hromadam/.

9. Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад : Постанова Кабінету Міністрів України від 08.04.2015 № 214. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF#Text>.

10. Синергія задля відновлення: громади, держава та підтримка донорів і партнерів. *ОТГ Всеукраїнська асоціація*. 27.05.2025. URL: <https://hromady.org/sinerhiya-zadlya-vidnovlennya-gromadi-derzhava-ta-pidtrimka-donoriv-i-partneriv/>.

11. Стійкість і відновлення України: пріоритети, ризики, включеність. *SocioInform*. 92 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/10YAwNAKUJxZ33Lia4qFuIqI6gE8A7LpY/view>.

References:

1. Analiz sotsialnoekonomichnoi sytuatsii deokupovanykh hromad Khersonska oblast (2023 rik). *Laboratoriia zakonodavchikh initsiatyv*. URL: https://parlament.org.ua/wp-content/uploads/2024/10/ali_report_khersonregion.pdf.
2. Bezverkhniiuk T., Yemelianov V., Khadzhyradieva S. (2025). Instytutsiina spromozhnist terytorialnykh hromad do proiektnoi diialnosti u sferi humanitarnoho rehuvannia. *Publichne upravlinnia ta rehionalnyi rozvytok*. № 27. 230-255.
3. Zablodska I., Nehoda N. Doslidzhennia administratyvno-terytorialnoho ustroiu Donetskoï ta Luhanskoï oblastei ta rozrobka propozytsii shchodo yoho rekonfiguratsii. URL: <https://static1.squarespace.com/static/65fd5f0c74095b1aa764ee10/t/664ae488640d2d288a1a028e/1716184203686/Territories.pdf>.
4. Melnyk L. A. (2020). Teoretychni zasady formuvannia spromozhnosti terytorialnykh hromad v Ukraini. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*. № 9. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2156-2020.9.54>.
5. Omelchuk O.I. (2020). Instytutsiina spromozhnist obiednanykh terytorialnykh hromad v Ukraini. *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho. Seriia: Derzhavne upravlinnia*. Tom 31 (70). № 6. S. 93-97.
6. Osoblyvosti orhanizatsii systemy publichnoho administruvannia na terytorii Donetskoï ta Luhanskoï oblastei : analitychna zapyska / O. Bovsh, A. Uhorchuk. URL: <https://static1.squarespace.com/static/65fd5f0c74095b1aa764ee10/t/664ae4bd8ff7410cbfd1a687/1716184255719/PublAdm.pdf>.
7. Pidsumky konferentsii: kliuchovi vysnovky shchodo vidnovlennia deokupovanykh ta pryfrontovyykh hromad. *OTH Vseukrainska asotsiatsiia*. 27.05.2025. URL: <https://hromady.org/dialog-zaradi-vidnovlennya-pidsumki-konferenci%D1%97-shchodo-deokupovanykh-ta-pryfrontovix-gromad/>.
8. Povernuty spromozhnist hromadam: chy posprijaiut zminy administratyvno-terytorialnoho ustroiu Donechchyny ta Luhanschyni vidbudovi rehionu. *Ukrainska pravda*. 01.10.2024. URL: https://www.pravda.com.ua/cdn/graphics/2024/povernuty_spromozhnist_hromadam/.
9. Pro zatverdzhennia Metodyky formuvannia spromozhnykh terytorialnykh hromad : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 08.04.2015 № 214. *Ofitsiyni sait Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF#Text>.
10. Synerhiia zadlia vidnovlennia: hromady, derzhava ta pidtrymka donoriv i partneriv. *OTH Vseukrainska asotsiatsiia*. 27.05.2025. URL: <https://hromady.org/sinerhiya-zadlya-vidnovlennya-gromadi-derzhava-ta-pidtrimka-donoriv-i-partneriv/>.
11. Stiikist i vidnovlennia Ukrainy: priorytety, ryzyky, vkluchenist. *SocioInform*. 92 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/10YAwNAKUJxZ33Lia4qFuIqI6gE8A7LpY/view>.

Krasyliuk V. Institutional capacity of de-occupied territorial communities in the context of post-conflict transformation

The article is devoted to the analysis of the institutional capacity of de-occupied territorial communities in the context of post-conflict transformation. It identifies key challenges and opportunities and offers recommendations aimed at improving the effectiveness of local governance under crisis conditions. The institutional capacity of de-occupied territorial communities is examined as a critical factor for successful post-war recovery. Contemporary approaches to assessing community capacity are analyzed, a typology of capacity is provided, and the need to reconsider assessment frameworks in light of post-conflict dynamics is substantiated. Special attention is paid to case-based analysis, particularly the experience of Kherson region, which illustrates the crucial role of humanitarian, operational, and strategic levels of recovery. The study outlines major challenges and priorities, including the need to modernize public administration, introduce transitional models of governance, strengthen cross-sectoral cooperation, and adapt to emerging security and demographic shifts. Emphasis is placed on the importance of strategic planning, analytical support in decision-making, and the engagement of civil society in designing recovery policy. The article argues that building institutional capacity in de-occupied communities is inseparable

from the implementation of a comprehensive transitional phase, which entails not only spatial-administrative transformation but also profound institutional, legal, and managerial reform to restore legitimate governance, ensure basic state functions, and facilitate the gradual return of the population. The paper concludes by proposing future research directions focused on measuring community resilience, evaluating the effectiveness of temporary administrative solutions, and developing sustainable development models in post-war realities.

Keywords: territorial communities; institutional capacity; recovery; post-war period; de-occupied communities; public administration.